Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXVIII № 8 (3419) Варшава, 26 лютого 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Щецін: «Разом допоможемо Україні». с. 14

Учні-біженці в українських школах у Польщі. с. 10

Спільна боротьба на музичному фронті. с. 12

ISSN 027-8254
08
9 770027 825238

ГРОМАДА

Марина ОДНОРОГ

Мирослав Скірка: «Як ми зустріли перші дні війни»

Ми усі були свідками наростання агресії з боку росії. В неділю, напередодні 24 лютого, ми організували у центрі Варшави пікет, де просили поляків та міжнародну спільноту допомогти зупинити росію, щоб, не дай Боже, не почалася війна.

Відчуття війни було... Але я особисто щиро скажу: не думав, що росіяни такі дурні, аби почати цю війну. Я думав, вони не підуть на повномасштабне вторгнення. І тут я помилився.

До останнього дня я щовечора і щоранку дивився новини про те, що відбувається в Україні, бо відчувалася напруга. А 24 лютого я прокинувся зранку, аби відвести дітей до школи, увімкнув телефон і побачив, що почалася війна. Ну і стало дуже моторошно, бо там – родина, знайомі і тьма всього, що ми робили в Україні. І я по роботі, і наше Об'єднання багато років працювали з Україною, мали купу спільних проєктів.

Усвідомлення того, що кляті росіяни те все зараз розтопчуть і понищать, було кошмарним. Але ми швидко обдзвонили представників наших українських організацій у Варшаві і домовились про проведення пікету зранку о 10:00 під посольством росії. Діти в школу не пішли, а ми всі позбиралися, взяли прапори, гучномовці, все, що мали, і пішли під посольство. Там ми почали мітинг, на який одразу прийшло, може, 100 осіб, але о 12:00, коли ми розходились, там було вже 5 000 людей.

Але ми розуміли, що ж не будемо просто стояти, потрібно щось робити. Люди почали виїздити до Польщі, а Україні була потрібна допомога. Відразу зібралась активна група, десь 15 осіб, в Українському домі у Варшаві. Там ми домовилися, що беремся за роботу – ввечері робимо протест під посольством. Вирішили хто чим займається.

Наші організації швидко зібрали волонтерів, почали робити записи. У Варшаві потужну системну допомогу біженцям створив Український дім, а Євромайдан-Варшава влаштовував і мітинги, і допомогу. Фонд Юнайтерс – допомогу захисникам. ОУП в основному організувало допомогу Україні та спільно з іншими організаціями займалося по суті всім. Люди зголошувались, що можуть дати кімнату, дім. Ми збирали інформацію та організовували допомогу як біженцям, так і ЗСУ. В перші ж дні почали купувати дрони, аптечки, шоломи. Тоді ще не знали, як це все правильно оформити, але робили все можливе.

Тоді ввечері під російським посольством зібралось кільканадцять тисяч людей на великий протест, а потім все більше і більше. Згодом люди зрозуміли, що треба більше працювати, бо самим криком нічого не зміниш. І почалися проєкти, співпраця з міжнародними організаціями, допомога біженцям, організація гуманітарної допомоги – все те, що ми і робили у 2022 році.

(Повне інтерв'ю з головою ОУП читайте в наступному номері)

ЗАЯВА
Українського історичного товариства у Польщі в першу річницю масового нападу російської федерації на Україну

24 лютого 2022 року війська російської федерації завдали масованого удару по Україні. Його метою було повне підкорення української держави, знищення її суверенітету і незалежності, ліквідація української нації. Це стало очевидним після бомбардування будинків, шкіл, музеїв, храмів та критичної цивільної інфраструктури, після масових репресій, тортур і вбивств міських і сільських цивільних осіб, а також після депортації українських громадян, у тому числі тисяч дітей, углиб Росії. Проте російська влада не передбачила патріотизм українців, які героїчно протистояли агресору в ім'я свободи, демократичного розвитку держави та майбутнього наступних поколінь. Об'єднаний український народ показав усьому світові, що цінності, яких дотримуються демократичні держави, – це також їхні цінності, вони постійно живі та привабливі, і заради них варто пожертвувати життям.

Українці відстояли ці цінності та віддають життя **За Нашу і Вашу свободу!**

Висловлюємо подяку всім державам, їхнім урядам, органам державної влади та місцевого самоврядування, а також простим людям, усім тим, хто, розуміючи загрозу з боку російської федерації, в ім'я захисту демократичних цінностей, права та встановленого міжнародного порядку, надавали військову, фінансову й гуманітарну допомогу, а також моральну підтримку воюючим українцям. Без цієї допомоги українська армія не змогла б так ефективно боротися з російським загарбником, а українське суспільство – вистояти. На жаль, війна ще не закінчилася. Тому й ми звертаємося до народів і країн світу з проханням розширити надану допомогу для швидкого й переможного завершення цієї варварської війни, яку розпочала російська федерація. Ми також закликаємо до швидкого вступу України до Європейського Союзу та НАТО. Тільки її членство в цих структурах може забезпечити мир у Європі та запобігти можливій російській агресії в майбутньому.

Війна – це смерть і руйнування, а також трагедія мільйонів людей, які часто втратили свої сім'ї, нажите майно, житло, шанс на нормальне й щасливе життя та були змушені тікати від смерті. Це торкнулося мільйонів громадян України, які мусили залишити свої домівки, щоб знайти притулок у країні чи за кордоном. Ми хочемо подякувати всім товариствам, центральним і місцевим органам влади, організаціям і громадським установам, волонтерам і всім, хто надав притулок українцям-утікачам, переважно жінкам і дітям. Провідну роль у цих заходах відігравав польський народ, влада Республіки Польща, органи місцевого самоврядування та неурядові організації.

Ми також дякуємо українській громаді у Польщі та діаспорі в усьому світі за підтримку воюючої України та біженців.

Слава Україні!

Варшава, 24 лютого 2023 року

Проф. д-р габ. Роман Дрозд – голова,
Аліна Баціц, д-р Вітольд Бобрик, д-р Рафал Дидич, проф. д-р габ. Богдан Гальчак, проф. д-р габ. Ігор Галагіда, д-р Маріуш Гумецький, д-р Оля Кіх-Маслей, д-р Олександр Колянчук, д-р Марко Козубель, д-р Ростислав Крамар, д-р Ігор Ксенич, д-р Григорій Купріянович, Олександр Маслей, проф. д-р габ. Марко Мельник, Юрій Рейт, д-р Єва Рибалт, д-р Петро Сивицький, Мирослав Скірка, проф. д-р габ. Ярослав Сирник, єп. д-р Аркадій Трохановський, Петро Тима, Адам Вєвюрка, д-р габ. Роман Висоцький, проф. д-р габ. Ростислав Жерелик

eprasa.pl bdec5a19a6

110-а Окрема механізована бригада Збройних Сил України імені ген.-хор. Марка Безручка

ДО УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ!

110-та Окрема механізована бригада Збройних Сил України імені ген.-хор. Марка Безручка

Наближається перша річниця повномасштабного вторгнення росії в Україну

Понад 100 років тому Військо польське разом з воїнами Армії УНР під командуванням генерала Марка Безручка в битвах під Замостям і Варшавою зупинили натиск більшовицької армії в її поході до завоювання Польщі та Європи. Пам'ять про ті події та хоробрість українських воїнів-союзників ушановано у присвоєнні площам та кільцевим розв'язкам ім. генерала Марка Безручка у Варшаві, Вроцлаві, Ґданську, Кошаліні та Ольштині.

Військовослужбовці Окремої механізованої 110-ї бригади ЗСУ ім. ген.-хор. Марка Безручка сьогодні на передовій у Донецькій області захищають українську незалежність. Це також боротьба з відкритою агресією імперської росії проти європейських цінностей. Бійці цієї бригади роблять вагомий внесок у майбутню безпеку країн Європи та світу на полі бою.

Історія любить повторюватися і тому, давайте, сьогодні в ім'я солідарності, вираженої у гаслі «За нашу і вашу свободу», символічно підтримаймо Україну, спорядивши бійців Окремої механізованої 110-ї бригади ЗСУ ім. ген.-хор. Марка Безручка. Серед їхніх потреб: дрони, тепловізори, камуфляж, генератори, зарядні пристрої для телефонів та акумуляторів, ліхтарики для шоломів, термобілизна тощо.

Прохання перерахувати кошти на рахунок Об'єднання українців у Польщі з приміткою Marko Bezruczko.

Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
Konto PLN – PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357
Konto EURO – PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922
Konto USD – PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Wydzielona Zmechanizowana 110. Brygada Sił Zbrojnych Ukrainy im. gen. chor. Marka Bezruczki

DO PRZYJACIÓŁ POLAKÓW!

Wydzielona Zmechanizowana 110. Brygada Sił Zbrojnych Ukrainyim. gen. chor. Marka Bezruczki

Przed nami pierwsza rocznica pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę

Ponad 100 lat temu Wojsko Polskie wraz z żołnierzami Armii URL pod dowództwem gen. Marka Bezruczki, zatrzymało w bitwach pod Zamościem i Warszawą nawałę armii bolszewickiej w jej pochodzie na podbój Polski i Europy. Pamięć tamtych wydarzeń i męstwo sojuszniczych żołnierzy ukraińskich zostało uhonorowane w nazewnictwie skwerów i rond im. gen. Marka Bezruczki w Warszawie, Wrocławiu, Gdańsku, Koszalinie i Olsztynie.

Żołnierze Wydzielonej Zmechanizowanej 110. Brygady Sił Zbrojnych Ukrainy im. gen. Marka Bezruczki bronią dziś ukraińskiej niepodległości na pierwszej linii frontu w obwodzie donieckim. Jest to też walka z otwartą agresją imperialnej Rosji na europejskie wartości. Żołnierze tej brygady na polu walki wnoszą swój znaczący wkład w przyszłe bezpieczeństwo państw Europy i świata.

Historia lubi się powtarzać i dlatego dziś w imię solidarności wyrażonej hasłem „Za Naszą i Waszą Wolność" – symbolicznie udzielmy wsparcia Ukrainie doposażając żołnierzy Wydzielonej Zmechanizowanej 110. Brygady SZU im. gen. Marka Bezruczki. Ich potrzeby to między innymi: drony, kamery termowizyjne, płaszcze maskujące, generatory, urządzenia do ładowania telefonów i akumulatorów, latarki do hełmów, bielizna termiczna itd.

Środki finansowe prosimy wpłacić na konto Związku Ukraińców w Polsce z dopiskiem Marko Bezruczko.

Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
Konto PLN – PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357
Konto EURO – PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922
Konto USD – PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

eprasa.pl bdec5a19a6

ЗВЕРНЕННЯ

Мирослав СКІРКА,
Головна управа Об'єднання українців у Польщі

365 днів стійкості! 365 днів героїчного спротиву! 365 днів підтримки!

Від 24 лютого 2022 року почалася нова ера в історії людства. Закінчився час післявоєнного миру. У 1945 році світ мусив прийняти росію як помітного гравця з усіма її претензіями та комплексами. Для України та українців це стало вироком. Визвольні змагання та незалежність України були для росії неприпустимі. У самій суті російського світосприйняття зовсім немає місця для самостійної України та її національно-культурних відмінностей. російське світосприйняття – це антиукраїнський шовіністичний імперіалізм. Для них українці мали назавжди залишитися зіпсованими росіянами та недолугими громадянами «русского міра». Тому росіяни почали цю війну. І тому вони мають цю війну програти. Зрозуміла це Україна і переконала світ у цій жорстокій правді. Почалася ера України та ера нового світу, свідомого того, що є цінності – Воля, Честь та Справедливість – за які потрібно боротися та за які потрібно жертвувати, деколи навіть життям.

Найбільшу ціну за це платять українці – вже десятки, а то й сотні тисяч життів, знищені цілі регіони, міста перетворені в море руїн! До того дня ми намагалися себе заспокоїти та думали, що московська агресія в Україні неможлива, що люди не можуть так здичавіти й мордувати, вбивати бомбами, ракетами, танками та кулеметами звичайних людей у звичайних містах та селах. Ми помилялися. Можуть. І можна надалі удавати, що не розуміємо того, хто й чому напав, і що світ прийме будь-яку брехню, яку йому вішають на вуха пропагандисти кремля. Проте ця війна протверезила багатьох, протверезила інші держави та народи.

24 лютого 2022 року ми побачили наступ «русского міра» й зрозуміли суть цієї диявольської ідеології, яку годує московський шовіністичний імперіалізм. Він несе смерть, руїну й глузування з усіх принципів нашої цивілізації. Жахи побаченого будуть нас лякати ще довго. Однак ми також побачили відсіч російським загарбникам, яку дає Україна. Відсіч агресії почалася від відважного «русский карабль, іді на х*й» – слів кількох українських воїнів, які стояли напроти потужного російського крейсера. І крейсер послухався їхньої поради і за декілька тижнів пішов «на х*й», тобто на дно. Можна? Можна! Світ від того часу почув нові прикметники: стійкі як українці, мужні як ЗСУ, міцні як Азовсталь. Історія світу пишеться зараз українськими літерами та українськими словами, але насамперед українською кров'ю.

Від 24 лютого по-іншому відраховує час також наша громада в Польщі. Коли починаємо перераховувати те, що зробили українці в Польщі, наші гуртки та відділи, усвідомлюємо, що перелік усього цього займе не один номер «Нашого слова». Завдяки кожному з вас врятовано тисячі наших захисників, тисячі потерпілих отримало допомогу. Зробили ми це тому, що доля народу та держави нам не байдужа.

Війна не закінчиться швидко. На жаль. Тому нам потрібно готуватися до довготривалої діяльності та жертовності. Потрібно думати й працювати у довшій перспективі. Наша діяльність виявилась надзвичайно корисною й ми усвідомлюємо, що хто, як не ми з вами, маємо боротися за Україну сьогодні. Допомагає нам у цій боротьбі протверезіння цілого світу, цивілізованого світу. Тому так важливо сьогодні стояти як амбасадори України всюди. Особливе завдання, яке наша громада та ОУП здійснює дуже добре, – бути амбасадорами українства та України в Польщі. Сотні тисяч відкритих домівок для українських матерів та дітей, мільйони тонн допомоги, безпрецедентна допомога на політичному полі: польські танки, літаки, гаубиці та ракетні комплекси «Piorun», які вбивають російських загарбників, – це капітал. Ми вже боремося з відкритою агресією 365 днів. У перші дні ми слідкували за новинами та запитували себе: «Чи візьмуть Київ?» Сьогодні ж думаємо: «А коли звільнять Донбас та Запоріжжя? Коли виженуть цих нелюдів з українського Криму?» І сподіваємося, що це станеться. Для того, щоб наш фронт тримав оборону, надалі потрібна допомога й жертовність кожного з нас. Потрібна допомога наших польських друзів та цивілізованого світу. І ми маємо також працювати для цього.

Від Ґіжицька до Щеціна, від Зеленої Гори до Перемишля – стоїмо на фронті. Допомагаємо нашим хлопцям в окопах, лікуємо наших поранених, допомагаємо вигнаним з домів, тим, кого росіяни позбавили подекуди всього, що люди будували поколіннями.

Дуже дякуємо нашим братам – Полякам, з великої літери! Нашим друзям! За всі 365 днів допомоги, яку ви вже надали, і за всю допомогу, яку надасте. Це інвестиція в кращий, справедливий світ. Світ польсько-української приязні, якій не страшні жодні путіни й інші їхні мутанти. Слава Україні! Слава Польщі!

eprasa.pl bdec5a19a6

Прем'єра фільму про свідчення очевидців російських злочинів в Україні

26 лютого о 16:00 Інститут Пілецького запрошує до Кінотеки у Варшаві на прем'єру документального фільму під назвою «Тенета» Александри Кєрети. Фільм засновано на розповідях свідків російських злочинів в Україні, зібраних Центром документування російських злочинів в Україні ім. Рафала Лемкіна. Стрічку створено в зв'язку з першою річницею широкої агресії росії проти України – вона показує різні грані трагедії мирного населення на окупованій території країни.

Вхід на захід вільний. Квитки можна отримати в касі кінотеатру «Кінотека» в день заходу.

«Спротив – українці проти російської навали»

Таку назву має нова книжка польського репортера та журналіста Павла Пеньонжка. 25 лютого в Народному домі в Перемишлі відбудеться її презентація та зустріч з автором.

Він написав вже три книжки про війну в Україні. Дві вийшли у 2015 і 2017 роках. Прем'єра останньої «Спротив – українці проти російської навали» («Opór – Ukraińcy wobec rosyjskiej inwazji») відбулася за три дні до її презентації в Перемишлі.

«Український збройний опір російському вторгненню привернув увагу світу. Проте за його успіхом стоїть не лише військова сила, а й низові, часом дуже скромні, дії мільйонів громадян. Опір означає жертвувати гроші збройним силам, приносити чай на пост, евакуювати мирних жителів чи організувати допомогу, а іноді залишатися вдома. Майже в один день митцям, спортсменам, IT-фахівцям, медичним працівникам, агентам з нерухомості, пенсіонерам довелося змінити своє життя та зустрітися з війною, яка стала одним з найбільших викликів для Європи після закінчення II Світової війни», – ідеться в описі книги. Саме цим людям присвятив свою нову книгу журналіст і військовий репортер, який розповідав про події в Україні від першого дня боротьби.

Павел Пеньонжек є постійним працівником тижневика «Tygodnik Powszechny». Він також публікувався у виданнях «Gazeta Wyborcza», «Newsweek», «Polityka» та «Krytyka Polityczna».

Репортер звітував про події з Афганістану, Нагірного Карабаху, Іраку, Сирії та України. Він був одним з перших журналістів, хто потрапив на місце катастрофи малайзійського пасажирського «Боїнга» у 2014 році в Донецькій області.

Зустріч з автором та презентація книги «Спротив – українці проти російської навали» в Народному домі розпочнеться о 18:00.

Відзначення і підсумки 8 років 365 днів лютого

Ініціативна група «Штаб Ангелів» (Sztab Aniołów) з Познані запрошує 24 лютого на вечір вшанування річниці повномасштабної війни росії проти України.

«Зустріньмося, побачимо, скільки нас, поділимося, скільки добра вдалося зробити разом, допомогти, а головне відчуємо цю дивовижну спільну силу, яка все ж веде нас до перемоги, бо як люблять говорити українці, „в єдності – сила!"», – запрошують організатори.

Подія відбудеться у Познані за адресою: Centrum Kultury ZAMEK, Sala Wielka, 24 лютого о 19:00.

Ґданська акція солідарності з українцями

Фото з сайту gdansk.pl / Ґжеґож Мегрінґ

24 лютого біля Пам'ятника загиблим працівникам судноверфі в Ґданську о 18:00 розпочнеться акція солідарності з українцями.

«Чи усвідомлюєте ви, якою великою катастрофою для Польщі та об'єднаної Європи була б поразка України у війні проти путінської росії? Якщо так – ви не можете пропустити це!» – читаємо в запрошенні на віче на офіційному сайті міста Ґданськ (gdansk.pl).

Про організацію мітингу повідомив на сайті віцемер Ґданська Пйотр Ґжеляк: «Ми глибоко віримо, що Україна йде до перемоги, але це нелегка перемога, за цю перемогу заплачено кров'ю наших українських друзів. Будьмо разом 24 лютого на площі Солідарності (Plac Solidarności), у дуже символічному для нас місці, біля Пам'ятника загиблим суднобудівникам. У цей момент ми маємо бути разом з українцями – і там, в Україні, і з українцями, нашими гостями, яких усе ще багато в Ґданську і які творять ґданську громаду».

Нагадаємо, що цього ж дня о 17:00 в Ґданську в Європейському центрі солідарності (Europejskie Centrum Solidarności), що розташований біля площі Солідарності, відбудеться перша презентація нової книги «Сплетення. Розмови про українців з Польщі з Петром Тимою».

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl bdec5a19a6

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Рік, який змінив українців і Захід

За останній рік Україна показала усьому світові, що вона здатна протистояти «другій армії світу». росія не змогла захопити Київ, українська держава не розвалилася, українське суспільство та влада показали власну стійкість. Опір українців здивував західних партнерів, багато з яких вірили, що Україна впаде за кілька днів чи тижнів. Сьогодні Захід підтримує Україну не лише деклараціями, а й масштабними поставками важкого озброєння.

Навесні 2021 року з'явилася тривожна інформація про концентрацію російських військ біля українських кордонів. Зростала впевненість у неминучості ескалації бойових дій, адже війна на сході країни вже точилася від 2014 року. Українські військові та експерти були впевнені, що росія завдасть ударів на сході та, можливо, на півдні країни. Проте весняне загострення не призвело до великої війни.

Втім, росія не відмовилася від власних планів. Восени 2021 року американські ЗМІ з посиланням на дані розвідки почали бити на сполох, наполягаючи на можливому масштабному вторгненні росії. У Вашингтоні були переконані, що росія прийняла рішення, отже, буде напад.

Зброя для партизанської війни

Через зростання загрози з боку росії США та західні союзники вирішили надати українській армії зброю. Після початку війни на Донбасі США допомагали українським збройним силам, але це була так звана нелетальна зброя, тобто фактично зброя не постачалася. Крім того, було запроваджене обмеження не лише на допомогу у вигляді зброї, але й на її продаж. Лише за президентства Дональда Трампа у 2017-2018 роках США погодилися продавати снайперські гвинтівки та пускові установки для протитанкових ракет Джавелін. Військову допомогу, зокрема зброю, після 2014 року надавали й інші партнери України, наприклад Литва, однак ці поставки були дуже обмеженими.

Восени 2021 року в Києві почали сідати американські та британські транспортні літаки зі стрілецькими протитанковими засобами та боєприпасами. Посилення активності російських військ поблизу України призвело до збільшення кількості зброї, що надходила в Україну. Обсяг військової допомоги ніколи не був таким великим після 2014 року, але це була ручна зброя.

– Я добре пам'ятаю, що саме ми просили перед війною: зенітні комплекси, бронетехніку, артилерію. А нам сказали: стінгери, джавеліни та бронежилети. Частково це сталося тому, що ніхто не вірив, що ми зможемо протистояти нападу росії більше двох тижнів. Вони дали нам зброю для партизанської війни, – сказав в інтерв'ю часопису Gazeta Wyborcza у лютому 2023 року політик і журналіст Сергій Рахманін, член комітету Верховної Ради з питань національної безпеки, оборони та розвідки.

Справді, США та союзники припускали, що в ситуації російської атаки у великих масштабах росія зможе розгромити основні сили української армії за кілька днів і, можливо, взяти столицю України максимум за кілька тижнів. Передбачалося, що українці будуть продовжувати боротьбу, але Захід припускав, що на значній території це буде партизанський опір.

Подолання табу

Однак сталося інакше, українська армія не зламалась і воювала набагато краще, ніж припускали західні аналітики. Саме це змінило підхід до постачання необхідної Україні зброї.

Вона почала надходити більш широким потоком не тільки від США, а й від інших партнерів. Важливо, що почалися поставки важкого озброєння. У березні Польща прийняла екстраординарне рішення передати танки Т-72, які перебували на озброєнні її військових частин. Незабаром Україна також почала отримувати перші західні артилерійські системи: американські гаубиці M777, польські Krabs, французькі Cesar, німецькі PzH 2000 та інші.

Але все одно на Заході існувало табу на певні види зброї, лунали побоювання, що їх постачання може спровокувати росію на подальшу ескалацію. Мова йшла насамперед про далекобійну зброю. І Україна мусила крок за кроком порушувати ці табу. Після постачань артилерії проривним моментом стали поставки перших керованих комплексів реактивної артилерії HIMARS з ракетами дальністю понад 70 км.

Україна також почала отримувати перші сучасні системи ППО: американо-норвезькі системи NASAMS і німецькі Iris-T. У грудні 2022 року відбувся черговий прорив: США пообіцяли передати Україні систему Patriot, про яку Київ просив в 2021 році. Незабаром про передачу ще однієї системи Patriot оголосила Німеччина, ще дві пускові установки пообіцяли надати Нідерланди. Зміцнення протиповітряної оборони України залишається пріоритетом для західної допомоги, оскільки росія з жовтня завдає масованих ракетних ударів по енергетичній інфраструктурі України.

Але Україні потрібна не лише зброя для захисту, а перш за все зброя, яка дає можливість проводити контратаки. Окрім артилерійських систем і боєприпасів до них, Київ багато місяців намагався отримати сучасні західні танки. І на початку цього року вдалося цього добитись. Спочатку Велика Британія заявила про передачу Україні чотирнадцяти сучасних танків Challenger 2. Згодом Польща заявила, що готова передати певну кількість танків Leopard 2 за умови створення «танкової коаліції». В підсумку США наважились передати Україні спочатку бойові машини піхоти Bradley, а незабаром 31 танк Abrams. Це остаточно зламало Берлін, який не лише погодився на постачання Leopard 2 іншими країнами,

eprasa.pl bdec5a19a6

але й пообіцяв додати певну кількість з власних запасів і додати до них майже 200 танків Leopard 1.

В очікуванні на більше

Сучасні танки та бойові машини потрібні Україні для створення так званого броньованого кулака, який, за допомогою артилерійської підтримки, можна використати для проведення контрнаступу. Щоб сприяти цьому, Київ давно просив США та інші країни також надати зброю великої дальності, яка може вражати російські матеріально-технічні об'єкти та командні пункти, розташовані далеко від лінії фронту. Проривом у цьому питанні є нещодавнє рішення США надати Україні ракети дальністю близько 150 км для пускових установок HIMARS. Ця дальність вдвічі більша за ту, яка надавалась раніше. Це рішення може бути початком, і надати ракети ще більшої дальності може Велика Британія.

І все ж одним з останніх «табу» залишається сучасна західна бойова авіація, про яку просить Київ. Наразі відсутня згода західних партнерів. Але в Україні вважають, що рано чи пізно такі літаки їй теж дадуть. І якщо подивитися, як змінилися поставки зброї за останній рік, то можна зрозуміти оптимізм Києва у цьому питанні.

Щоб зрозуміти масштаби допомоги Україні за останній рік, можна зазначити, що тільки в січні американці пообіцяли передати озброєнь і техніки на 5,75 млрд. доларів. А загальна військова допомога США з 24 лютого 2022 року до початку лютого 2023 року вже перевищила 29 млрд. доларів. А ще є допомога інших партнерів. Наприклад, вартість лише польської допомоги склала близько 2 мільярдів доларів.

Від шоломів до Леопардів 2

Зміна позиції Німеччини щодо України та росії за минулий рік є, мабуть, однією з наймасштабніших змін, які зазнала політика західних країн під впливом російської агресії. Багато років Берлін дивився на Україну крізь призму відносин з росією. Кульмінацією політики «прагматичних відносин» з рф став проект «Північний потік», який просувала канцлер Ангела Меркель.

Рік тому під час Мюнхенської конференції з питань безпеки, кілька днів до російської агресії, міністр закордонних справ Німеччини Анналена Бербок заявила, що її країна не постачатиме Україні зброю, а впливатиме на ситуацію дипломатичним шляхом. Берлін задекларував раніше, що відправить українській армії шоломи. Через рік на тій же конференції 17 лютого Бербок закликала держави, які мають боєприпаси для зенітних комплексів «Гепард» (Німеччина постачає їх Україні), не прикриватися нейтральністю і якомога швидше передати їх Києву.

А канцлер Олаф Шольц закликав інші країни, які можуть надіслати Україні танки Леопард 2, зробити це якнайшвидше.

«Німеччина робитиме все, що у її силах, аби зробити ці рішення легшими для партнерів. Наприклад, навчаючи українських воїнів керувати танками тут у Німеччині або надаючи підтримку з точки зору поставок і логістики», – підкреслив Шольц.

Канцлер Німеччини також додав, що Німеччина готова взяти на себе лідерство у питаннях безпеки.

Можна сказати, що спротив України за останній рік консолідував країни Заходу, НАТО та ЄС. Але бувають і винятки. Угорщина на чолі з прем'єр-міністром Віктором Орбаном незмінна у своїй позиції щодо відмови від постачання зброї. І поки більшість європейських країн стають на бік України та обговорюють напрямки допомоги, керівник МЗС Угорщини Петер Сійярто у лютому відвідав Мінськ. Тим не менш, Київ намагається впливати на офіційну позицію Будапешта. Володимир Зеленський під час нещодавнього візиту до Брюсселя на саміті ЄС коротко поспілкувався з Орбаном і запросив його відвідати Україну.

Захід вчиться на власних помилках

Під час безпекової конференції у Мюнхені віцепрезидентка США Камала Гарріс і прем'єр Британії Ріші Сунак назвали російське вторгнення в Україну глобальною війною.

Прем'єр-міністр Фінляндії Санна Марін зауважила, що недостатня реакція Заходу на окупацію Криму підштовхнула путіна до подальшої агресії. «Ми дали путіну всі карти в руки, щоб він міг дуже швидко завоювати півострів. Зараз ми маємо використати цей досвід і більше не бути такими наївними. Я згідна з тими, хто хоче зберегти цей прекрасний світ і не витрачати коштів на нарощування озброєнь, але, на жаль, зараз це нереально», – зауважила Марін.

Інтеграція попри війну

На початку лютого в Києві відбувся саміт Україна-ЄС. Зустрічі на найвищому рівні між Україною та ЄС відбуваються з 1997 року почергово у столицях України та держав ЄС. Попередній саміт відбувся 12 жовтня 2021 року в Києві, тому за традицією він має відбутися в іншому місці. Однак на прохання України було вирішено провести цю зустріч в українській столиці. І це, звичайно, був вкрай символічний жест – лідери ЄС приїхали до Києва, незважаючи на небезпеку.

Однак це не єдина причина, чому київська зустріч відрізнялася від попередніх. Адже Україна вперше виступала як кандидат у члени ЄС. Україна подала заявку на отримання статусу кандидата на п'ятий день російської агресії, коли російські війська наступали на Київ. 23 червня 2022 року Україна отримала позитивну відповідь.

Головною інтригою саміту в Києві було те, чи вдасться переконати ЄС розпочати переговори про членство у 2023 році. Ймовірно, про це також Зеленський вів перемовини у Брюсселі.

– І дуже важливо – маємо чітку підтримку з боку європейських інституцій та європейських лідерів нашої мети, підготуватися та вже цього року розпочати переговори щодо членства України в ЄС, – сказав він 13 лютого у своєму відеозверненні.

За словами співзасновника та редактора «Європейської правди» Сергія Сидоренка, можна говорити про стриманий оптимізм у цьому питанні. На його думку, київський саміт показав, що ЄС процедурно і психологічно готується до початку таких переговорів. Але, звичайно, все залежить як від подальшого прогресу самої України, так і від рішень держав-членів. ●

eprasa.pl bdec5a19a6

Григорій СПОДАРИК

Інтернет як джерело антиукраїнських настроїв

У Польщі підтримка України через рік після війни не згасла, але це не означає, що загрози зникли. Полем небезпечних процесів постає інтернет, право-радикальні середовища й економічна ситуація, яка ускладнює життя звичайних людей.

Під кінець минулого року віцепрезидент правління Польського фонду розвитку Бартош Марчук у твіттері назвав суму, якою Польща допомогла Україні від початку російської агресії. Дані показують, що у 2022 році вона становила від 35 до 40 млрд. злотих (7,5–8,5 млрд. євро). Зокрема, 10 мільярдів витрачено на зброю, 6 мільярдів коштувала підтримка українських біженців з державного бюджету (разом з соціальними виплатами дітям) і близько 10 мільярдів – це допомога від органів місцевого самоврядування та неурядових організацій. У згаданій сумі близько 10 мільярдів становила приватна допомога звичайних поляків. У коментарі Бартош Марчук зауважує також, що на кінець 2022 року у Польщі перебувало 950 тис. біженців з України, з яких 90% становили жінки та діти. Представлена інформація походить з офіційної бази номерів PESEL, отже, з великою ймовірністю не повністю відображає як реальний масштаб міграції під час війни, так і масштаби приватної допомоги поляків українським біженцям. Навіть враховуючи ці факти, ніхто не повинен мати сумнівів, що Польща та її суспільство однозначно стали на бік України в її боротьбі з російським агресором. Однак це не означає, що поведінка кремлівських злочинців призвела до цілковитого зникнення антиукраїнських настроїв у Польщі. Хоч і на узбіччі суспільного життя, але вони надалі існують, активно знаходячи простір, особливо в інтернеті.

На це вказує презентований у січні спільний звіт порталу Demagog (перевіряє факти в публічному просторі) та Інституту моніторингу мас-медіа. Дослідження «Антиукраїнська пропаганда в соцмережах» було проведено в листопаді 2022 року. Автори стверджують, що в цей період в інтернеті з'явилось понад 73 тисячі польськомовних записів і коментарів, де негативно ставляться до України та українців. З цим змістом могло зустрітися понад 34 мільйони користувачів. Автори підкреслюють, що 92% з усіх проаналізованих антиукраїнських постів було опубліковано в мережі «Твіттер». Антиукраїнська пропаганда є також у фейсбуці (5,7%), на офіційних сторінках політиків та партій, у коментарях до статей на таких сайтах, як o2.pl, money.pl, next.gazeta.pl, interia.pl або forum.wpolityce.pl.

Аналітики Demagog та Інституту моніторингу медіа визначили майже 20 ключових слів, що їх використовують в антиукраїнській пропаганді. Серед них були: banderowiec, ukry, #Stop Ukrainizacji Polski тощо. Автори антиукраїнського змісту у твіттері пишуть про нібито українізацію Польщі або без будь-яких доказів стверджують, що за інтернет-шахраями стоять українці. Вони розповсюджують також інформацію про те, що громадяни України не воєнні біженці, а просто переселенці, завданням яких є організація кривавих заворушень у польських містах. Автори звіту створили також список 10 найактивніших поширювачів антиукраїнської пропаганди. У ньому є, наприклад, користувач «@piotruchg». Він стверджує, що високі ціни на пальне в Польщі є результатом шантажу українського уряду, служби якого мають 4 тисячі компроматних записів польських політиків у публічних домах. Звичайно, жодними доказами ці слова не підкріплено. Інший користувач «@SitdamDamian» порівнює біженців з України з бандерівцями, які вбивали поляків на Волині під час II Світової війни. Список закриває «@Laweta2», який закликає до бойкоту магазинів Lidl через створення мережею повідомлень українською мовою. Це, на думку користувача, має також бути доказом українізації Польщі.

Своє місце у списку ганебних пропагандистів у твіттері має й політик Ґжеґож Браун та його партія «Конфедерація». Після вибуху ракети в Пшеводові, внаслідок якого загинуло двоє людей, він повторив непідтверджену інформацію про те, що подія була українською провокацією. Депутат також стверджував, що підтримка України передбачає втягування Польщі у війну з росією. Він ділився й записом про те, що перемога України у війні не є інтересом Польщі. Парламентарій також поширив повідомлення, в якому йдеться, що біженці з України заражають поляків ВІЛ. У свою чергу на сторінці його партії біля репортажів із сумнозвісного Маршу Незалежності були позначки: #Stop Ukrainization Polski та #Nie Nasza Wojna. «Конфедерація» також стверджувала, що мігранти, зокрема з України, змушують польських робітників виїжджати на Захід в пошуках роботи. «Дані Євростату показували на той час, що Польща мала другу позицію щодо найнижчого рівня безробіття в Європейському Союзі, який становив 2,7%. Нижчим рівнем безробіття могли похвалитися лише чехи – 2,5%», – зазначають автори звіту.

Сторінка Ґжеґожа Брауна також посідає перше місце в списку антиукраїнських сторінок у фейсбуці. Тут політик стверджував, зокрема, що підтримка польським урядом України «несе значну небезпеку для польського народу». Іншим разом він поширив запис пресконференції «Чи можна вимагати від українців лояльності до Польщі?». Тут можна почути неправдиву інформацію про те, що «існують ситуації, коли через пріоритет для українців польських дітей не приймають до шкіл». Тим часом фейсбук-сторінка автора «Szlachta» поширила неправдиве повідомлення про те, що українці безкоштовно отримали 361 квартиру від Польського фонду розвитку (ПФР), а до кінця січня 2023 року мали б отримати ще 400. Автори звіту підкреслюють, що це дуже популярна фейкова новина, яку розповсюджували в мережі в листопаді

eprasa.pl bdec5a19a6

2022 року. Насправді ж після початку війни ПФР дозволив сім'ям з України безкоштовно проживати в побудованих квартирах протягом кількох місяців. Неправдиву інформацію про квартири поширювали, наприклад, інтернет-канал w Realu 24, а також фейсбук-сторінка «Wolność i Niepodległość». Водночас фейсбук-сторінка «Marsz Niepodległości» назвала українську письменницю Оксану Забужко «авторкою, яка пропагує бандеризм». Подібний необґрунтований зміст було відтворено на сторінках «Ruch Narodowy» та «Sympatycy Konfederacji». У результаті антиукраїнські публікації в інтернеті призвели до перервання зустрічі з письменницею, яка відбувалась у Міжнародному культурному центрі в Кракові з нагоди вручення їй Премії міської ради Кракова. До кола фейсбукових україноненависників входить і сторінка «Ukrainiec – NIE mój brat», що виступала проти допомоги Україні, чи сторінка «Stop ukrainizacji Polski», що поширила карикатуру, яка мала позбавити поляків бажання солідарності з українцями (на зображенні поляк годує українське цуценя, з якого виростає тигр і поїдає благодійника).

Свої дослідження щодо поглядів поляків на війну нещодавно представив також аналітичний центр Warsaw Enterprise Institute (WEI). Експерти перевіряли якою мірою поляки погоджуються з повідомленнями, що відповідають інтересам путіна. У документі подано порівняння позицій у вересні 2022 р. та січні 2023 р. Респондентів попросили висловити своє ставлення до восьми обраних тез, які WEI вважають такими, що відповідають загальній меті пропаганди кремля. А її завданням за кордоном є послаблення підтримки й допомоги Україні в західних суспільствах та провокування соціальної напруги в країнах, куди потрапили втікачі від війни. Експерти у своєму дослідженні виділили, зокрема, такі тези: війна є ліберальною змовою західних еліт; якби не розширення НАТО на Схід, путін не напав би на Україну; біженці з України – це насправді економічні іммігранти; ми не повинні допомагати Україні, поки вона не покається за Волинь і не засудить Бандеру; Польща не може дозволити собі біженців; росію не треба дратувати, бо вона має ядерну зброю; ми повинні сприяти миру будь-якою ціною – навіть ціною територіальних поступок України росії тощо. Виявилося, що 41% респондентів «безумовно погоджується» або «скоріше погоджується» принаймні з чотирма викладеними в опитуванні тезами. У вересні минулого року цей показник становив 34%, що означає 7-відсотковий приріст представників, що підтримують позиції такого типу.

Експерти відзначають, що хід настроїв у бік обмеження допомоги Україні, щоб змусити укласти мир, у довгостроковій перспективі можуть становити величезну небезпеку для Польщі. У цьому контексті автори пригадують, що у 2008-му почалася війна в Грузії, у 2014-му – конфлікт навколо Криму та в східній Україні, а 2022-го – повномасштабне вторгнення в Україну. «Мир будь-якою ціною не усуне від нас загрозу, навпаки, він може приспати нашу пильність»,– підкреслюють автори цього дослідження. Вони, посилаючись на експертів-психологів, зауважують також, що, якщо російська пропаганда хоча б частково впливає на наші думки, цього не можна ігнорувати. Крім цього, фахівці стверджують, що недостатньо протиставляти пропагандистській брехні

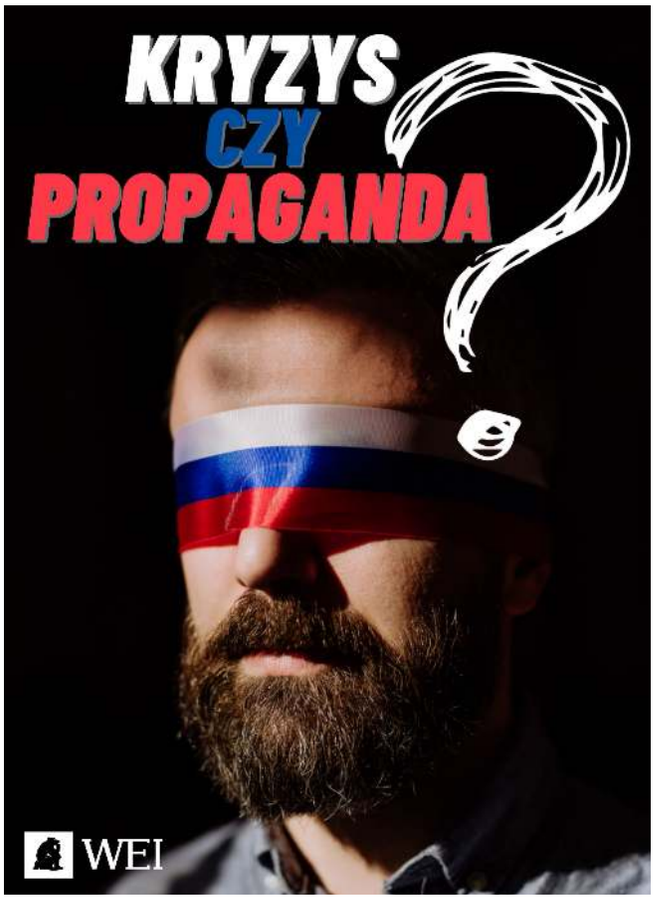

Про сприйняття пропаганди щодо війни в Україні говорить, зокрема, звіт аналітичного центру Warsaw Enterprise Institute

правду та вказувати на її суперечності. «Замість того, щоб виправляти пропаганду, ми повинні конкурувати з нею», – зазначено в документі. У ньому рекомендується також, щоб пропаганда Заходу, зокрема й Польщі, була широким способом інформування громадськості про факти та інтереси цих країн, ґрунтувалася на фактах і була подана доступно та образно. «Немає нічого поганого в тому, щоб назвати зло злом, а те, що напад росії на Україну є злом, сьогодні на Заході, здається, ні в кого не викликає сумнівів», – говорять автори звіту про ключові моменти «правдивої пропаганди». Також вона має бути широко присутня в інтернеті, який росія послідовно й уміло використовує для просування своїх цілей та ідей, зокрема, серед молоді.

Автори звіту звертають увагу на ще один ключовий момент. Люди загалом мають схильність сприймати негативні твердження в момент, коли бояться за своє майбутнє, відчувають економічне сповільнення та подорожчання життя. У таких умовах, а зараз саме їх спостерігаємо, емоції переважають над розумом. Тому щораз сильнішою може бути підтримка закінчення війни будь-якою ціною або переконання, що ми вже достатньо допомогли біженцям. «Економічні фактори сьогодні можуть формувати наше ставлення набагато сильніше, ніж будь-яка пропаганда», – відзначають автори дослідження. У цьому контексті варто теж пам'ятати про те, що соціальні настрої в демократичних країнах сильно впливають на розрахунки політиків. А Польща перебуває на порозі парламентського та самоврядного виборчих марафонів. Отже, суспільні настрої вирішуватимуть позицію політиків, зокрема щодо України. ●

eprasa.pl bdec5a19a6

Григорій СПОДАРИК
Фото з фейсбук-сторінки ґурово-ілавецької школи

Учні-біженці в українських школах у Польщі

Директори українських шкіл у Польщі говорять про річний досвід праці з учнями, які мусили втікати від війни. Польська освітня система загалом створила для них непогані умови, перебування в українських школах додатково сприяє навчанню та інтеграції, але проблемою залишається відчуття тимчасовості.

Зупинка по дорозі назад

У школі ім. Б.-І. Антонича в Лігниці навчається 273 учні, серед них 35 біженців у ліцеї й 72 у початковій школі. З думкою про гостей з України відкрили підготовче відділення, до якого потрапили учні I і II класів ліцею. Діти з України навчаються й у загальних класах. Заступниця директорки Анна Корнаґа підкреслює, що ставлення біженців до освіти різне. Одні, зокрема у підготовчому відділенні, усвідомлюють тимчасовість. Школу вважають лише зупинкою по дорозі назад на батьківщину. Є також учні та батьки, які кажуть, що хочуть залишитися в Польщі і тут будувати своє майбутнє. «Отже, ситуації різні, а до того ж маємо ротацію. Учні в нас є – і несподівано зникають, бо батьки переїжджають в інше місто. На їхнє місце з'являються нові, які приїжджають десь із Польщі. Це може не масове явище, але воно існує», – говорить Анна Корнаґа.

Саме тимчасовість є однією з головних проблем, бо учням у такій ситуації не дуже залежить на навчанні, а до школи приходять, щоб не сидіти дома. Тим часом ті, які зосередились на освіті, амбітно долають такі виклики, як, зокрема, швидке вивчення польської мови. Заступниця директорки підкреслює, що в останні роки ситуація школи змінилася радикально. З одного боку, більшість її учнів – це громадяни України: «Українська меншина в нас перебуває в меншості», – говорить Анна Корнаґа. З іншого – багатолітній досвід праці з мігрантами дозволяє нині краще інтегрувати тих, хто мусив утікати від війни. «Ми отримуємо інформацію про випадки, коли учні-біженці в польських школах не дають собі ради. У нас вони можуть почуватися, як у себе вдома», – відзначає Анна Корнаґа.

Вона не бачить зараз потреби введення адміністративних змін у навчанні біженців. «Кожен несподівано кинутий у чужу державу хотітиме повернутися до близьких, своєї батьківщини тощо. Ми це розуміємо. Ми часто не можемо навіть уявити собі, що ці діти бачили, пережили і які проблеми вони мусять подолати. Звичайно, ми тут пропонуємо їм психологічно-педагогічну допомогу, але не всі хочуть говорити про пережите», – говорить заступниця директорки лігницької школи.

Принагідно вона звертає увагу на широку участь учнів-біженців та їхніх батьків у шкільній акції допомоги Україні, а особливо українській армії. Також гості з України виявляють активність у загальному волонтерському русі, допомагаючи дітям чи безпритульним тваринам. «Вони бачать потребу ділитися добром і нести допомогу іншим», – підсумовує Анна Корнаґа.

У Комплексі загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі кількість дітей з України також постійно змінюється. Наприкінці минулого року в школі навчалося приблизно 290 дітей, серед яких 120 – це учні з України. Для біженців було створено 3 підготовчі відділення, в яких навчалися учні від 4-го класу початкової школи. «Якщо говорити про кількість, то майже нема місяця, щоб не відбувалися якісь зміни», – зазначає директор школи Петро Піпка. Звичайно, порівняно з початком повномасштабної війни все-таки можна говорити про якусь стабільність. За словами директора, основна й актуальна проблема – це рівень знання польської мови, який у більшості випадків є нульовим. Шість додаткових годин польської на тиждень, які дає навчальна програма, загалом вистачає. Проте ситуація ускладнюється, бо до однієї групи потрапляють учні, які були охоплені таким навчанням у різний період. «Учителям тут насправді нелегко», – стверджує директор.

Більше уваги потребують учні з найбільш постраждалих регіонів, як Харківщина чи Маріуполь. У їхньому випадку тривале перебування в місцях укриття не лише не давало можливості навчатися, але й призвело до ряду психологічних травм. У «шашкевичівці» впоратися з ними допомагають психологи, а також рідна українська атмосфера школи.

Як у Лігниці, так і тут на ефективність навчання великий вплив має ротація й відчуття тимчасовості. Загалом директор Петро Піпка вважає, що освітня та адміністративна системи Польщі зуміли піти назустріч потребам учнів-біженців, доказом чого є, наприклад, додаткові уроки з польської мови та інших предметів чи матеріальна допомога на рівні органів самоврядування. «Ця система більш-менш функціонує нормально», – підкреслює директор та, як і колега у Лігниці, наголошує на багатолітньому досвіді роботи з мігрантами, що нині дозволяє краще вирішувати проблеми біженців.

Прирівняти у статусі

Такими завданнями займаються в українській школі в Білому Борі, де із 77 учнів більше 30 мають статус біженців. Як і в двох попередніх школах, тут ротація найбільшою була в перші дні війни. Щотижня учні прибували та виїжджали на Захід або назад в Україну. «Маємо одного учня-біженця, який цього року складатиме екзамен на атестат зрілості. Минулого року це була дівчина, яка приїхала в березні, встигла підготуватися до іспиту та склала його успішно. Потрібно ще попрацювати над польською мовою, але ми переконанні, що й цьогорічний випускник матиме успіх», – зазначає директорка білобірської школи Дорота Стефанська-Джевєцька. Іспит особливо не лякає, оскільки школа давно перебуває серед найкращих за рейтингом освітнього видання «Перспективи» (належить до 500 найкращих у Польщі, має 25 місце в Західнопоморському воєводстві). Говорячи про навчання учнів-біженців у річній перспективі, директорка підкреслює: «За доброї волі самих учнів ми в силі з кожним випрацювати гарний результат. Додатково сприяє цьому невелика кількість учнів у класах». Водночас дирек-

eprasa.pl bdec5a19a6

торка зауважує, що учням потрібна постійна психологічна допомога. У Білому Борі в гуртожитку хотілося б мати більше місця, зокрема приміщень для самостійного навчання. Проблемою є також те, що діти рідко виїжджають додому, через що мають обмежені контакти з батьками. «Вони весь час перебувають у школі та гуртожитку з кимось, через що їм дещо бракує комфорту, інтимності й можливості побути на самоті», – зазначає Дорота Стефанська-Джевєцька. Однак велика кількість занять і мало вільного часу відволікають їх від думок про війну. Директорка бачить також потребу системних змін. Ідеться про те, щоб фінансовою чи психологічною підтримкою на таких самих засадах, як біженців, було охоплено українських учнів, які з'явилися в школі ще до війни. «Їхні батьки чи брати також воюють, тому й ці сім'ї потребують фахової допомоги», – говорить Дорота Стефанська-Джевєцька, підкреслюючи, що в теперішніх обставинах дуже важливою для функціонування білобірської школи є, зокрема, прихильність відповідального органу, тобто маршалківського управління Західнопоморського воєводства.

Ось такою базою користуються учні ґурово-ілавецької школи

Це розумні діти

На свого «опікуна» – маршалківське управління Вармінсько-Мазурського воєводства – може розраховувати й українська школа в Ґурові-Ілавецькому. Як зазначає директорка Марія Ольга Сич, ця прихильність особливо цінна зараз, коли державна влада обмежила рівень освітньої субвенції для іноземних учнів. У Ґурові-Ілавецькому навчається 58 учнів, які мають статус біженців, а всього в школі їх 224. «Це найбільша кількість за останні роки», – говорить Марія Ольга Сич. Оцінюючи результати навчання біженців, директорка позитивно здивована, оскільки в момент їхнього зарахування школа очікувала на більшу кількість проблем. «Тим учням, які остаточно від березня залишилися в нашій школі, було зараховано перший семестр», – зауважує директорка. Вона підкреслює також, що гарантована кількість додаткових годин польської мови є достатньою для тих, хто бажає її вивчити. За підсумками, проведеними в школі, біженці щодо результатів навчання особливо не відрізняються від решти учнів. Марія Ольга Сич не має сумнівів, що впливає на це й характер освітнього закладу, про що говорять самі учні та їхні батьки. Безпека, комфорт, низка додаткових занять чи фінансова підтримка з боку відповідального органу (маршалківського управління) – це переваги української школи в Ґурові-Ілавецькому. «Класний керівник чи вихователь у гуртожитку кожного місяця може складати заяву про фінансову допомогу таким учням щодо оплат за перебування в гуртожитку та харчування. Нам вистачає коштів, щоб забезпечити ці потреби», – зазначає директорка. Вона також переконана, що у подальшій праці з учнями-біженцями постійно необхідний індивідуальний підхід, який у деяких випадках означає й постійну допомогу психолога.

«Щораз менше від учнів з України чуємо російську мову. Вони розуміють, в якій школі навчаються, хто їм допомагає й з чиєї вини сюди потрапили. Це розумні діти», – підкреслює Марія Ольга Сич.

Створити комфортні умови

Через війну нові учні потрапили також до Початкової школи ім. Лесі Українки в Бартошицях. Наразі їх близько 35, а у школі навчається приблизно 130 учнів. Директорка Любомира Тхір говорить, що однією з проблем є те, що батьки за намовою учнів старших класів виписують їх з навчання. «Не тому, що вертаються в Україну або десь виїжджають, а тому, що ці учні вважають, що їм важко вчитися в нас і в онлайн-системі української освіти», – зауважує Любомира Тхір. Водночас більших виховних проблем з учнями-біженцями в школі немає. Хоч у випадку з відвідуванням дотеперішній високий результат для школи помітно занизили саме учні з України. «Низька присутність, зрозуміло, впливає на результати навчання», – підкреслює Любомира Тхір. За її словами, навчання молодих українців у польській системі освіти важливе й тому, що приблизно половина сімей, з якими вона зустрічається, планує на довший час залишитися в Польщі.

Любомира Тхір переконана, що основним завданням шкіл є створення комфортних психологічних умов навчання та перебування учнів-біженців. Наприклад, в Бартошицях проводять багато логопедичних обстежень. «Це не пов'язано з умінням говорити польською мовою. Багато дітей з України просто приїхали з мовними дефектами», – пояснює директорка школи. За її словами, психологічна опіка також потрібна ще й тому, що діти пережили досвід війни. Важливою в процесі є інтеграція, тому в Бартошицях роблять ставку на позашкільну активність: екскурсії, майстер-класи, участь у виставках тощо. «Дбаємо, щоб ці діти максимально пізнали наш регіон і щоб інтеграція відбувалась між усіма учнями – і громадянами України, і представниками нацменшини», – підсумовує Любомира Тхір. Вона підкреслює, що польська система освіти не дискримінує молодих гостей з України і дає їм доступ до всіх послуг, як кожній іншій дитині. Потрібне тільки усвідомлення, що це все варто використати для свого розвитку. ●

eprasa.pl bdec5a19a6

КУЛЬТУРА

Павло ЛОЗА
Фото – скріншоти з відео

Спільна боротьба на музичному фронті

За дванадцять місяців війни росіяни знищили або пошкодили майже 1300 культурних об'єктів України. Проте війна позначилась не лише на діяльності театрів, кіно та галерей. Вона також вплинула на музичний ринок. Справа не тільки в тому, що в Україні минулого року не відбулися фестивалі. Музиканти багатьох гуртів, узявши до рук зброю, вступили до лав ЗСУ, територіальної оборони або стали волонтерами. З одного боку, активність на внутрішньому музичному ринку було мінімізовано. З іншого – вона зросла на польській сцені. Лише у Варшаві в середньому майже щотижня впродовж останніх дванадцяти місяців можна було взяти участь у концерті українського гурту чи виконавця. Подібна ситуація спостерігалася йу інших великих польських містах. Така частота концертів українських артистів у Польщі призвела до появи багатьох польсько-українських музичних проєктів.

Разом до мікрофона й на футбольному полі

Перш ніж розповісти про нинішні польсько-українські музичні колаборації, повернемося у 2009 рік. Саме тоді вийшов спільний альбом польського гурту «VooVoo» та українського гурту «Гайдамаки». У 2011 році він отримав статус «Золотий диск» у Польщі. Переломним став 2012 рік, коли Польща та Україна разом організували Чемпіонат Європи з футболу «Євро-2012».

До європейського чемпіонату повстало кілька спільних польсько-українських композицій, які мали популяризувати цю подію. Тоді українська формація «С.К.А.Й.» і польський гурт «Budka Suflera» написали «Тут і зараз», «Гайдамаки» і краківський гурт «Pudelsi» підготували композицію «Hello, Euro!». Пісню, яка брала участь у конкурсі на гімн турніру, написала теж франківська команда «Фліт» запідтримки польського рок-гурту «Wilki» – пісня «Перемоги час!». На Чемпіонаті Європи з футболу 2016 року у Франції вболівальників двох збірних (Польща та Україна були в одній групі) об'єднала пісня «Ręce w górę», яку створили «Kozak System» та польський «Future&Folk».

Колаборації в час війни

Багато спільних музичних композицій з'явилося під час Майдану тапісляросійської агресії в Україні 2014 року. Наприклад, «Тільки любов залишить тебе живим», яку разом виконують «Гайдамаки», росіянин Андрій Макаревич і польський рок-співак Мацей Маленьчук, «Брат за брата» українського гурту «Kozak System», до якої написали текст і заспівали колективи з Польщі – «Еней» і «Maleo Reggae Rockers». Популярною піснею під час російсько-української війни стала композиція «Біля тополі» ольштинського гурту «Еней», у записі якої в 2015 році брали участь музиканти Тарас Чубай та лідер гурту «Kozak System» Іван Леньо.

За останні десять років були теж спільні альбоми, якот трилогія «Samogon», «Cynamon» та «Absynt» гурту «Карбідо» з Вроцлава та Юрія Андруховича чи проєкт «Міцкевич-Стасюк-Гайдамаки». За цю платівку київський етно-рок-гурт «Гайдамаки» разом з польським письменником Анджеєм Стасюком у 2019 році отримали «Золотий диск» у Польщі (для киян це другий в їхній історії).

Проте 2022 рік став безпрецедентним, якщо йдеться про польсько-українські музичні колаборації. У мережі ми знайшли сім відеокліпів, записаних спільно музикантами з Польщі та України на знак солідарності. Ось вони.

Казік / Жадан – «Ukraina» («Україна»)

Прем'єра відеокліпу поляка Казімежа Сташевського, відомого також як Казік, та українця Сергія Жадана відбулась на День Незалежності України. Казік, одягнений у футболку з написами «Іді на х***» та «Слава Україні!», свою частину тексту виконує польською мовою. «Не віддамо Батьківщину!» – відповідає йому Сергій Жадан українською. Відео містить жахливі кадри війни в Україні. «Цю пісню та відео до неї створено,щоб допомогти нашим друзям з України. Від самого початку російської агресії Сергій Жадан допомагає харків'янам з постачанням ресурсів, необхідних для виживання», – ідеться в релізі. Подано також рахунки, на які можна переказати грошові пожертви для допомоги українцям.

Каміль Беднарек / Дана Винницька – «Nadzieloną miedzą» («Над зеленою межею»)

Він – поляк. Вона – українка. Разом вони – музиканти, які вирішили підтримати Україну своєю музикою, записавши пісню «Над зеленою межею». Музичне відео на композицію– чорно-біле, але в останніх сценах з'являється колір. Таке рішення було прийнято під час монтажу. Уводячи колір, творці хотіли вселити надію. Прибуток

eprasa.pl bdec5a19a6

від цього твору буде перераховано до «Фундації пам'яті народів», яка допомагає жертвам війни. Слід додати, що чоловік Дани Винницької – поляк, який, коли щойно почалася повномасштабна війна, вирішив поїхати в Україну та воювати.

Szpaku / «Kalush Orchestra» –
«Nasze Domy» («Наші будинки»)

Переможці Євробачення-2022 «Kalush Orchestra» випустили трек «Nasze Domy» з польським репером Szpaku. Прем'єра відбулась у листопаді. Композиція постала за один день завдяки несамовитій творчій енергії та спільному бажанню творити. «Ідея цієї пісні народилась у моїй голові, коли я уявив війну в Україні. Хоча ми всі живемо в страху перед тим, що зараз розв'язала росія, Бог нас не забуде, і добро врешті-решт обов'язково переможе», – так коментує польський репер Szpaku створення треку для видання popkiller.pl. Пісня розповідає про те, що рідний будинок є у кожного в серці, він завжди зберігатиме душу людини, як далеко б вона не була.

«IRA», «Stokłosa Collective Orchestra» / «Океан Ельзи» –
«Obejmijmnie» / «Обійми»

Український гурт «Океан Ельзи» разом з польськими артистами гурту «IRA», «Stokłosa Collective Orchestra» записали українсько-польську версію хіта «Обійми».

Консультуючись з «Океаном Ельзи», поляки створили нову версію їхньої пісні, яка була дуже відома до війни, а зараз набула другого життя і абсолютно нового змісту. Ця пісня стала початком проєкту «Музика свободи» (Music Of Freedom) – міжнародної благодійної ініціативи, спрямованої на підтримку біженців та жертв російської агресії. У створенні кліпу взяло участь понад 80 осіб. Усі вони відмовилися від свого гонорару задля благодійної мети.

Alyona Alyona, JerryHeil, Gedz –
«Viterviie» («Вітер віє»)

Українські музикантки Alyona Alyona та Jerry Heil разом з польським репером Gedz створили пісню «Вітер віє». За її основувзято приспів добре відомої однойменної козацької думи. У новій версії «Вітер віє» автори змінили зміст рядків – козак лежить не тому, що він убитий, він лише причаївся, «поки його накрили спогади про мирне життя, за яке він ще постоїть». У відео на пісню використано кадри з художнього фільму «Тигролови» режисера Ростислава Синька. Також є кадри з Майдану та початку російської-української війни в 2014 році аж до повномасштабної атаки росіян минулого року.

Alyona Alyona, Jerry Heil, Trill Pem –
«Posmakuj» («Скуштуй»)

Ще одна польсько-українська колаборація від Alyona Alyona та Jerry Heil. Цього разу з репером Trill Pem. Її записано двома мовами. «Скуштуй моїх сліз. Життя швидко змінює смак. Кілька калюж пролитих сліз дали мені свободу як птаху», – співає польською Jerry Heil. У пісні автори порівнюють теперішню ситуацію з творчістю імпресіоністів, зокрема художника Клода Моне. «І в картині Клода Моне ущухне дощ і війна мине. Й затанцюють усі у вальсі під Клода Дебюссі», – чуємо в пісні українською.

Morphom / Swiernalis –
«Діти» («Dzieci»)

Український музикант Morphom (Роман Черенов) записав з польським музикантом та композитором Swiernalis (Павел Сверналіс) спільну пісню під назвою «Діти».

«І наші діти пам'ятатимуть хто зруйнував їхній рідний дім. І діти наших дітей теж знатимуть кого ми звемо ворогом своїм», – звучать слова приспіву, які навперемінно українською та польською співають музиканти.

«Щоб війна більше не повторювалась, ми повинні пам'ятати хто її розпочав. Щоб війна більше не повторювалась, ми повинні пам'ятати імена людей, які ціною власного життя будують наше майбутнє», – пояснює головний задум треку Morphom в інтерв'ю для suspilne.media. ●

eprasa.pl bdec5a19a6

ТЕМА НОМЕРА

Анна ВІННИЦЬКА
Фото з фейсбук-сторінки Щецінського відділу ОУП

Щецін: «Разом допоможемо Україні»

– Чи не найважчий момент я мав тоді, коли на початку війни до мене звернулися з проханням допомогти купити мішки для вбитих... Тоді я мусив прийняти рішення, чи купувати молоко для дітей, чи – мішки, оскільки й одне, й друге було на той час дуже потрібне, а ціна була така сама. Вибрав я живих. Найбільш драматичний момент, коли війна торкається тебе особисто. Коли на фронті гине твій побратим – а тиждень тому загинув мій друг, з яким ми працювали від 2017 року. Тоді втихомирити біль можуть тільки сльози та пам'ять про побратима, – говорить зворушений Іван Сирник, голова Щецінського відділу ОУП.

Від початку війни зі Щеціна до України з допомогою здійснено 65 поїздок бусами та 6 великими фурами, також 16 бусів передано ЗСУ. Також передано медичні засоби для лікарень, які можна було б помістити принаймні в 4 машинах. Одного дня наприкінці квітня довкола площі, яка веде до Осередку української культури, стояло аж 16 машин. Іншим разом вулиця Міцкевича, на якій розташовано домівку, була заблокована, оскільки щойно привезли дари з Великобританії. Це вказує на масштаб допомоги та активну участь щецінян. А зараз кожен тиждень відправляють принаймні одну машину.

Майдан, анексія Криму, війна на Сході – у Щеціні допомога має тривалу традицію та є послідовною від 2013 року. Оскільки допомога йшла з найбільш віддаленого у Польщі міста, то була продуманою, щоб зайвий раз не марнувати грошей. За це в 2017 році голова

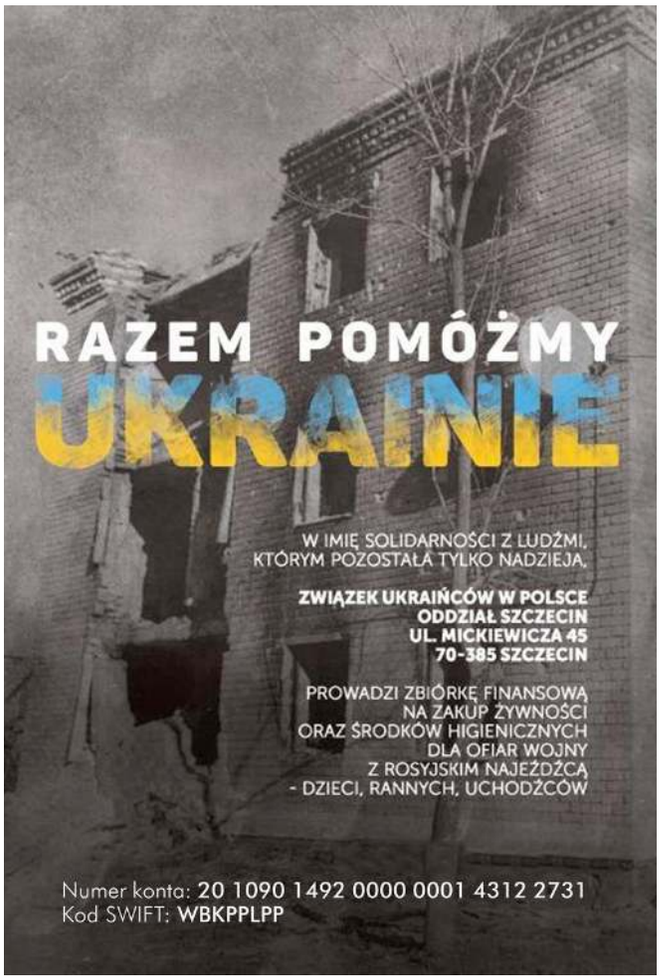

Щецінського відділу ОУП Іван Сирник та тодішній голова Карітас Вроцлавсько-Ґданської єпархії о. Роберт Роса були нагороджені президентом України медаллю за активну участь у гуманітарній допомозі в зоні проведення «антитерористичної операції».

– Вісім років роботи над логістикою доставки допомоги для лікарень, будинків дитини чи просто індивідуальної – 24 лютого принесли результати. Нині Об'єднання українців у Щеціні має мережу контактів як в Україні, так і Польщі, які зараз показують високі результати, – каже д-р Дорота Ковалевська, яку ректор Щецінського університету призначив уповноваженою з питань допомоги Україні. «Коли Іван Сирник написав у фейсбуці, що 26 лютого організує в Осередку української культури зустріч волонтерів, прийшло сорок осіб, а понад сто принесло допомогу. Це було море людей та море добра», – згадує Дорота Ковалевська, великий друг українців.

Від першого дня повномасштабної війни допомога в Щеціні стала ще більш професійною – при відділі Об'єднання українців у Польщі засновано Комітет допомоги Україні, в межах якого діють різні секції. Тут працювали й «Медики для України», які збирали медичні препарати, працювала секція волонтерів, перекладачів, секретаріату, місцевої та зовнішньої логістики, управління часом, прийому продуктів тощо. Загалом на той час у домівці працювало аж 11 різних секцій, в яких були задіяні українці, поляки, німці, англійці, шведи, норвезці та представники інших національностей. У перші місяці війни на одній зміні працювало навіть 200 волонтерів, а домівка стала центром міжнародної допомоги. Коли зі Щеціна до Перемишля повернулася перша волонтер-

eprasa.pl bdec5a19a6

ка по медичній допомозі Анастасія Фіцак, яка від самого початку війни координувала цей напрям, й коли виникла потреба віддячити волонтерам за їхню багатомісячну працю, у Щеціні народилася ідея – аби машини, які передають в Україну, називати іменами цих же волонтерів. Так, першим на капоті машини з'явився напис «Анастасія», а потім – Маґда, Патриція, Марія, Богдан, Христя... До сьогодні всі 16 машин, що їх передано в Україну, на ходу й використовуються ЗСУ.

Марія з п'ятирічним сином до Щеціна приїхала з Полтави через два місяці після початку повномасштабної війни. Сім'я Марії познайомилася з Іваном Сирником ще 2014 року – саме з цього часу мама пані Марії бере участь в АТО й займається волонтерською роботою. Марія зразу потрапила до Осередку української культури. Вона зізнається, що ще ніколи не бачила, щоб головний зал, де від початку війни розгорнуто велику волонтерську роботу, був пустим.

На початку війни волонтери мали неймовірну кількість роботи – тут з ранку до пізнього вечора, а то й уночі багато людей пакували та відправляли пакунки багатотонними машинами. Допомогою було заповнено всі поверхи.

– Ми кожен день просинаємося, приходимо сюди, складаємо, пакуємо, щоб якомога більше допомоги надіслати нашим дівчатам та хлопцям із ЗСУ, – розповідає Марія, яку в місцевому Об'єднанні називають головною волонтеркою. І справді, у Щеціні робота кипить, тут немає жодного дня, аби хтось прийшов та не мав чим зайнятися. Одні жінки складають і пакують білизну, інші плетуть сітки, а ще інші виготовляють окопні свічки. «В Об'єднанні українців немає перепочинку – ми всі працюємо на те, щоб швидше закінчилася війна, бо спочатку нам треба вибороти Україні свободу. Ми не просто волонтерський штаб, а одна велика родина – тут українці завжди одне одному прийдуть на допомогу. Тому я щаслива, що мені вдалося з сином потрапити до Щеціна. Тут відчуваю себе спокійною, захищеною, а моя дитина може рости, розвиватися та не знати жахіть війни», – каже Марія.

– Наразі наші найперші потреби пов'язані з війною: допомога ЗСУ, лікарням та тим, хто живе в Україні. Звичайно, ніхто не зробить цього сам, тому важливо співпрацювати. І нині працює вже певна група людей, до якої можна завжди звернутися та яка узгоджує дії між собою. Скажімо, Щецін організовує одну допомогу, Ґданськ – іншу, а Варшава – ще іншу. Ми нарешті розмовляємо між собою та питаємо одне одного, а не кажемо, що самі все знаємо найкраще, – це той позитив, який виник після війни для нашої організації, – каже Іван Сирник.

Час до 2022 року допоміг Щецінському відділу ОУП перевірити в Україні людей та організації, тому сьогодні українці співпрацюють з найбільш довіреними особами в Полтаві, Вінниці, Рівному, Тернополі чи інших містах, які Іван Сирник не хоче розкривати, щоб не поставити нікого під загрозу. Однак голову Щецінського відділу найбільш вражає, коли українці приходять і просять допомоги для «своїх». Тоді він відповідає, що в Україні всі «наші» й особисто перевіряє, чи в певному місці справді існує потреба в такій допомозі. Зараз Щецін сконцентрувався на лікарнях, зимовому одязі для ЗСУ та зелених сітках для маскування.

Ольга з Запоріжжя, Людмила та Олексій з Харкова, Тетяна та Світлана з Херсонщини – це лише деякі волонтери, яких я зустріла під час виготовлення сіток. Одні різали матеріал, інші плели сітки. Тільки Тетяна до обіду зробила аж дві сітки. Відколи понад три місяці тому в Об'єднанні почали їх виготовляти, пані Тетяна приходить сюди чи не кожного дня. Вона приводить також онука Макара.

– Щоб накрити один танк потрібно дванадцять сіток, тому я вирішила навчитися плести саме сітки, бо це важлива справа. Ми їх плетемо, надсилаємо в Україну, де їх зшивають, а потім відправляють на фронт. А вночі по хатах плетемо шкарпетки, – розповідає волонтерка. Одну сітку вона робить за неповні три години, тому буває, що за день виготовить і дві. Як каже, на фронті сіток дуже потребують, то ж потрібно поспішати. Пані Тетяна разом з чоловіком, який пережив інфаркт, до Щеціна приїхала ще з окупованої Херсонщини в липні. У Щеціні чоловік пішов на роботу, завдяки чому вони можуть ще й донатити.

16.

eprasa.pl bdec5a19a6

– Коли ми жили в окупації, то переживали, що нічого не можемо робити. А тут плетемо сітки, робимо окопні свічки, купуємо продукти та ліки й відправляємо посилки в Бахмут. У нас з дівчатами немовби свій фронт: ми воюємо тут, а наші хлопці там, – розповідає Тетяна. Тому жінки ночами плетуть круглі килимки та шкарпетки, шиють маскувальні халати.

– А я плету сітки, допомагаю пакувати або граю на планшеті у воїнів ЗСУ в грі «Наші вороги невидимі». Наш ворог – це росія, – каже наймолодший волонтер Матвій, якому всього 6 років.

– Тішуся, що жінки-біженки, які нині живуть у Щеціні, знайшли своє місце в нашій домівці, де почуваються потрібними. Жінки з Харкова, Миколаєва чи Маріуполя тепер знайшли свій дім тут, де всі допомагають від щирого серця, – радіє Іван Сирник.

У Щеціні сітки почали виготовляти ще з жовтня минулого року – наразі зроблено більше 3 тисяч квадратних метрів. Іван Сирник, перевішуючи одну, питає мене: «А чи бачила нашу „ракету" з Одеси?» Кажу, що ні. Тоді він розповідає: це пічка, до якої кладеш дрова, а потім ставиш каструлю – її в Україні називають «ракетою». Така пічка ідеальна в окопах, однак на ній готують також жінки, коли хату вже зруйновано. До Щеціна пічка приїхала аж з Одеси. На ній видно напис польською мовою: «przyjaciele ze Szczecina dla Ukraińców» та «pokoju, dobrobytu naszym narodom». Такі пічки українці зі Щеціна співфінансують разом з Сергієм Вуком з Одеси, якого Іван Сирник розшукав у інтернеті. Сергій Вук виготовляв їх за власні кошти та розвозив по територіях, що були окуповані. Щеціняни насамперед подарували Сергієві апарати для зварювання, а потім, коли почалися проблеми з енергією, разом з тайванцями придбали генератор. Завдяки цьому, Сергій Вук, який є скульптором, разом з трьома товаришами може виготовляти «ракети» і розвозити їх тим, хто потребує, – зараз він під Бахмутом.

– На сьогодні зменшилась кількість жертводавців, тому важче знайти кошти на допомогу. Ми не маємо, однак, морального права зупинятися задля зустрічей чи навіть проведення щоденних занять, бо ж в Україні гинуть наші друзі, – каже Іван Сирник. Щецінський відділ першим у Польщі організовував благодійну допомогу, починаючи ще з 2013 року, і тому в них набагато більше контактів та донорів, ніж в інших осередках.

ОУП довіряють настільки, що організація має своїх донорів, які кожного місяця передають гроші – 100, 200 й навіть 1000 злотих. Серед них приватні особи, але також школи чи місцевий театр. Українці стали партнерами і для місцевих організацій, і закордонних, а також окремих людей. Обсяг нинішньої допомоги становить кілька мільйонів злотих.

– Ми координували допомогу, однак не дублювали її. Коли розгорнулась повномасштабна війна, у місті існували вже організації, які одразу почали допомагати біженцям, тому ми майже цього не робили у самій домівці. Іван завжди підкреслює, що треба пам'ятати про тих, хто залишився в Україні, а насамперед про воїнів, бо, коли не буде солдатів, цивільне населення не порадить собі, – каже Дорота Ковалевська. – Тому Щецін один з перших почав надавати професійну допомогу саме військовим, і це донині вирізняє місто на мапі всієї Польщі.

Розмовляючи з Іваном Сирником, ми сходимо до головного залу, де відбувається сортування та пакування допомоги. Тут цілу кімнату заставлено картонними коробками – одні вже готові до відправлення, на них видніються адреси міст, інші ще пакують. Іван відкриває одну із запакованих коробок і дістає з неї вовняні ковдри, подушки та білизну – це дві сестри вирішили долучитися до допомоги та замовили такі комплекти для солдатів. Тут і речі для лікарень, наплічники з медичними засобами (тільки один набір коштує близько 7 тис. зл.), тактичні аптечки – усього не перерахувати. У деяких містах домівки ОУП, де в перші місяці війни відбувався збір допомоги, повернулися до певної нормальності, але в Щеціні ні на один день не припинено роботи – тут і надалі домівка є координаційним пунктом збору допомоги в усьому Щеціні.

Остання ініціатива щецінських українців – це навчання першої медичної допомоги для громадян України: штучна вентиляція легень і підтримка дихання, масаж серця, зупинка кровотечі. Заняття веде спеціаліст військової медицини. Як каже Іван Сирник, українці мусять бути готовими до того, що, коли повернуться в Україну, можуть іще зіткнутися з воєнними діями. Це немов повторення медичних навчань, що їх тут було організовано на початку воєнних дій для чоловіків-мігрантів, які поверталися в Україну, щоб піти на фронт. ●

eprasa.pl bdec5a19a6

Дмитро ДЕСЯТЕРИК
Усі фото –
прес-матеріали фестивалю

Свідчення

Фільм українського режисера Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі» отримав Приз глядацьких симпатій на кінофестивалі «Санденс».

Мстислав Чернов народився в 1985 році у Харкові, там же розпочав кар'єру фотографа. Всеукраїнське визнання прийшло до нього у 2013-му. Під час роботи фотокореспондентом на Майдані він зазнав кількох нападів міліції і був поранений. Як кореспондент Associated Press Мстислав висвітлював хід війни на сході України, зокрема, зробив перші світлини на місці падіння літака рейсу Malaysia Airlines Flight 17, збитого російськими військовими. Цей репортаж відіграв істотну роль у висвітленні катастрофи.

На сьогодні Мстислав – один із найвідоміших українських військових репортерів. Він працював у Сирії, Лівії, Афганістані, Нагірному Карабасі. Його репортажі неодноразово отримували міжнародні премії.

Історія створення «20 днів у Маріуполі» сама по собі є взірцем журналістської звитяги. Чернов, його колега Євген Малолєтка та їхня польова продюсерка Василіса Степаненко прибули в Маріуполь у перший же день російської агресії – 24 лютого. Вони пропрацювали там без малого три тижні, примудряючись – за майже повною відсутності інтернету – передавати знімки та відео редакторам Associated Press. Так світ дізнався про звірства росіян в оточеному місті, зокрема про розбомблений пологовий будинок. Євген і Мстислав лишилися в Маріуполі, навіть коли звідти виїхала решта журналістів. У разі потрапляння в полон, окупанти могли би змусити їх зізнатися на телекамеру, що все зняте ними – фальсифікація. Тож зрештою наші військові організували репортерам виїзд через гуманітарний коридор разом з конвоєм «Червоного хреста»: 100 кілометрів по окупованій території, 15 блокпостів, матеріали і камери сховані під сидіннями автомобіля.

А втім, за зізнанням Мстислава, він почувався винним перед мешканцями зґвалтованого міста, адже в новинні стрічки потрапило заледве 10% матеріалу. Так, власне, і з'явився фільм, зроблений за допомогою програми документальних фільмів Frontline, котра виходить на американському телеканалі PBS.

«20 днів у Маріуполі» складають три оповідних плани. Найпомітніший – це хроніка, яку зі дня в день знімають Мстислав і Євген. Другий – виживання авторів, їхні спроби не тільки передавати репортажі, але й рятуватися самим. Третій – фактично, внутрішня драма режисера. Всі ці наративи поєднує закадровий коментар англійською – голос самого Чернова.

Розвиток подій відслідковується методично, зі дня в день. Перші обстріли, перші руйнування, нажахана до істерики жінка, котра не знає, куди бігти і що робити; згодом побачимо її живою, але вже без дому. Значна частина фільму знята переважно в шпиталі, куди привозять поранених з усього міста. Оптика режисера безжальна і вимагає в глядача витримки й міцних нервів: Чернов (наполягаючи за кадром: «На це болісно дивитись. На це має бути болісно дивитись») не відвертається навіть від скалічених або вбитих дітей, яких лікарі безуспішно намагаються реанімувати. Анжеліка, 4 роки. Кирило, 18 місяців. 13-річний підліток, якому вибухом відірвало ноги, коли він грав у футбол. Ридаючі батьки. Кульмінацією стає сцена наслідків атаки на пологовий: руїни ще димляться, вцілілий чоловік з закривавленим обличчям в глибокому шоці застигає на ґанку розтрощеної будівлі, вагітних жінок евакуюють на ношах; пізніше одна з них, знаючи, що її дитя не вижило, просила: «Убийте мене». І майже одразу, впритул – російська телебрехня про «постановку» і «базу „Азова"» в шпиталі. Ситуація стрімко погіршується. В лікарнях бракує знеболювальних, антибіотиків. Натовп мародерів грабує магазин. Мертвих закопують навалом у глибоких траншеях. Знищено останню пожежну частину. Вже чути автоматні черги: окупанти прорвалися в місто. Трупи лежать просто на тротуарах.

Мабуть, ані Мстислав, ані Євген спочатку не припускали, що їхні матеріали стануть чи не єдиним правдивим джерелом інформації про Маріуполь. У фільмі ці відомі на весь світ кадри вписані в ширший контекст щоденного пекла.

18.

eprasa.pl bdec5a19a6

Автори вибираються за межі шпиталю, вихоплюють сцени вуличного життя, розмовляють з людьми у сховищах. Чоловік посеред дороги ловить панікуючу морську свинку, безхатній містянин показує черепаху в акваріумі: «Вася теж хоче жити», в пологовому відділенні іншої, поки що цілої лікарні успішно народжується дитина; але зворушливі акценти роблять картину вмирання міста ще виразнішою. Відчуття незворотності підсилює оригінальна музика Джордана Дикстри – мінорний ембієнт, що огортає відеоряд наче звуковий саван.

Та все ж якби Чернов зупинився лише на цій фіксації поступу смерті, хай наскільки завгодно добре змонтованій (філігранна робота Мішель Майснер), то він би отримав щось на кшталт неігрового горору, який безумовно справляв би сильне враження, але не мав би тої мистецької якості, котра виокремлює «20 днів у Маріуполі» з потоку військової публіцистики.

Так, сюжет про свою команду Чернов розгортає за правилами трилера. В пролозі дає те, що в кіно називається флешфорвард: прибуття двох танків з літерами Z на баштах майже під вікна шпиталю на 16-й день. Мстислав зауважує: «В мене немає жодних ілюзій щодо того, що станеться, якщо нас спіймають». Один з танків повільно розгортає гармату в бік лікарні. Епізод зумисно обірваний заради старту головної оповіді з першого дня, але «гачок» невизначеності щодо долі авторів тримає потрібну напругу.

Взагалі, такий тип режисури заперечує традиційний документальний підхід непомітної «мухи на стіні»: Мстислав і Євген активно спілкуються з людьми, отримують від них і прокльони, і благання про допомогу, намагаються заспокоїти кого можуть. Ставлення до репортерів помітно змінюється протягом фільму: якщо на початку українські бійці наказують не фільмувати, а перехожі грубіянять, то надалі городяни вже просять: «Зніміть нас. Хай це побачить світ». Хірург, що намагається врятувати дитину, кидає в камеру: «Покажіть це цьому х**лу путіну». Жінка хоче через камеру дати знати про себе рідним. Офіцер поліції записує трохи наївне і схвильоване звернення до світової громадськості. Чим ближчі агресори, тим гострішим, майже на фізичному рівні, стає відчуття небезпеки. Вилазки в місто, ризиковані пошуки доступних точок інтернету, перебіжки під обстрілами до найближчого сховку чи справної машини – все це вносить елементи жанрової динаміки, змушує переживати за журналістів як найцінніших свідків злочину і сподіватися на хепі-енд хоча б тут.

Третій, найменш очевидний мотив окреслений особистою, хай і закадровою, присутністю Мстислава. Адже він, окрім усього іншого, оповідає про себе. Не просто описує події, а ще й рефлексує щодо них, намагається осмислити. Таким чином у фільм введений ліричний герой. Котрого не менше, ніж усе побачене, турбує питання майбутнього: «Коли мої доньки виростуть, вони запитають мене: „Що ти зробив, щоб зупинити це безумство?"»

Власне, ця негучна, вдумлива інтонація рефлексії робить картину максимально близькою до глядача. І разом з тим у поле фільму вступають контрапункти метафор, котрі, спиняючи дію, поєднують «20 днів» з будь-якою історією про любов і смерть: птахи мчать у висі, чорний пісок просипається крізь пальці, крихітна рука немовляти лежить у дорослій долоні.

У пісні Сюзан Вега «Останній поїзд із Маріуполя» є такі слова:

Я чула, що в останньому поїзді з Маріуполя
їхав сам Бог.
Сам Бог їхав останнім потягом,
Наляканий тим, що побачив.

Опинившись у епіцентрі найлютішої війни з часів Другої світової, Мстислав Чернов не просто зміг вижити – фізично і професійно. Він створив найпереконливіше свідоцтво про цю війну, розповівши людству те, що нажахало самі небеса. ●

eprasa.pl bdec5a19a6

XXI Загальнопольський конкурс малюнків «Рідні землі дідусів моїми очима»

Роботи просимо виконувати у форматі А3.
Прохання: не кладіть на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі праці в транспорті.
Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи.
Позаду малюнку треба зазначити: • ім'я і прізвище дитини • вік автора, клас і школу • адресу і номер телефону.
Професійне журі оцінюватиме роботи у таких категоріях виконавців:
1) діти дошкільного віку (до 6 років), 2) школярі у віці 7-9 років (початкова школа), 3) школярі 10-12 років,
4) школярі 13-15 років.
Найкращі роботи будуть нагороджені та експоновані під час 48-го Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін 2023
Малюнки не повертаємо! Роботи просимо надсилати **до 15 травня 2023 року** на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie, ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin.
тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009 zup_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **prenumerata i reklama** – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **prenumerata, reklama** – Łesia Korostatewycz. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl bdec5a19a6

Усі фото з фейсбук-сторінки Володимира Зеленського